

המשפט הפשוט

פועלי ושמני

1

על מה מבוסס התחביר?

- בניגוד לחשיבה של תלמידים רבים התחביר מבוסס על חלקי דיבר, כלומר על כלל המילים שקיימות בשפה העברית.
- תפקיד חלק הדיבר (שם, פועל או מיליות) יקבע את תפקידה התחבירי של המילה, ומכאן נובעות מרבית הטעויות.
- לדוגמה: לפעמים אני חושב על ניר גלעד.
- המילה חושב היא _____ ולכן תפקידה התחבירי הוא _____
- המילה חושב היא פועל ברמת חלק הדיבר ועל כן היא תשמש כנשוא בתפקידה התחבירי.

המשפט הפשוט

- מהי ההגדרה למשפט פשוט ?
- משפט פשוט – משפט המכיל בתוכו לפחות נשוא אחד. הנשוא יכול להיות שם או פועל .
- מכך נגזר שהמשפט הפשוט מתחלק לשני סוגים :

משפט פועלי	משפט שמני
נשוא = הפועל במשפט נושא = מבצע הפעולה מי/מה + מבצע הפעולה	נשוא- השם במשפט (כל שם, שם עצם, שם תואר, שם פעולה, שם פועל וכו'). מציאת התפקידים התחביריים שונה – קודם נמצא את הנושא ואח"כ נמצא את הנשוא.

המשפט הפועלי

- זהו שמו הנוסף של המשפט הפשוט בו נמצא פועל אשר מתפקד כנשוא .
- דוגמאות למשפט הפשוט (הפועלי):
נושא נשוא
- ראש הממשלה יבקר בארצות הברית בניסיון לפשר על הפערים .
- יבקר = פועל ולכן הוא הנשוא .
- מי יבצע את הפעולה של הביקור ? ראש הממשלה .

המשפט הפועלי

דוגמה נוספת:

נשוא נושא

- בסוף שנת הלימודים **תתקיים בחינה** פנימית במקצוע הלשון .
- תתקיים = פועל ולכן תתקיים יהיה נשוא .
- אין מי שמבצע את הפעולה ועל כן נעבור לשאול מה תתקיים ?
- הבחינה = נושא .

המשפט השמני

- סדר הפעולות שונה, ראשית מוצאים את הנושא שהוא מי / מה שמדברים עליו באופן כללי במשפט.
- על מי מרכלים/ מדברים = נושא המשפט
- החידוש שמופיע בהמשך המשפט הוא הנשוא.
- מה שמתגלה לי בהמשך המשפט הוא הנשוא, החידוש על הנשוא, (עיקר הרכילות בלשון העם).

משפט שמני

- לדוגמה :
- דני מכיתה יא'6 הוא בחור נאה מאוד .
- אני מדברת על דני ובהמשך יש לי חידוש שהוא נאה (לא ידעתי את זה בתחילת המשפט)

נישוא

○ נושא

- דני מכיתה יא'6 הוא בחור נאה מאוד .
- במרבית המשפטים השמניים יופיע אוגד (ראה מצגת נפרדת) .

משפט שמני מול משפט פועלי

- נושא נשוא
- במהלך "צוק איתן" מדינת ישראל הופתעה מהאמל"ח שבידי החמאס.
- הפועל במשפט הוא הנשוא, והמבצע שלו הוא הנושא.
- נושא נשוא
- "צוק איתן" הוא מבצע צבאי .
- אין פועל במשפט. מי שמדברים עליו באופן כללי הוא הנושא והמידע החדש (החידוש) הוא הנשוא .